

*Малетова О. С.,**доктор юридичних наук, доцент,**завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства**Сумського державного університету**ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-2288-1393>*

ТЕНДЕНЦІЇ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЩОДО ПРИЗНАЧЕННЯ ПОКАРАНЬ ЗА СТАТТЕЮ 366-2 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ¹

Анотація. Стаття присвячена емпіричному аналізу судової практики призначення покарання за декларування недостовірної інформації в контексті трансформації законодавства після рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року. Цим рішенням статтю 366-1 Кримінального кодексу України визнано неконституційною через порушення принципу пропорційності покарання як складової верховенства права, що створило унікальну ситуацію правового розриву та тимчасової декриміналізації відповідних діянь. Відновлення кримінальної відповідальності через запровадження статті 366-2 Кримінального кодексу України у грудні 2020 року поставило перед судовою системою завдання формування нової парадигми відповідальності за порушення антикорупційного законодавства в умовах підвищеної суспільної чутливості до корупційних проявів у публічній службі.

Дослідження базується на аналізі 17 судових вироків, ухвалених судами першої інстанції у період 2022–2025 років, що дозволило виявити стійкі тенденції у виборі виду і розміру санкцій та оцінити ефективність нової моделі криміналізації. Емпіричні дані демонструють домінування майнових санкцій у структурі призначених покарань: понад 90% вироків передбачають штраф як основне покарання, тоді як обмеження волі, незважаючи на його наявність у санкції статті, судами не застосовувалося жодного разу, що вказує на загальну гуманізацію судової практики у цій категорії справ. Виявлено чітку тенденцію до поступової гуманізації судових рішень через зростання частки врахування пом'якшуючих обставин з 20% у 2023 році до 100% у 2025 році, що свідчить про формування усталеного підходу судів до індивідуалізації покарання.

Критичними чинниками диференціації відповідальності виступають шире каяття обвинуваченого, активне сприяння розслідуванню та укладення угод про визнання винуватості, що забезпечує призначення покарання на рівні мінімальної межі санкції. Розмір недостовірно задекларованих активів зберігає роль критерію пропорційності, коригуючи розмір штрафу в межах від 2000 до 5000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, проте не змінює кардинально вид покарання. Практика призначення додаткового покарання є уніфікованою: у всіх випадках застосовувалося позбавлення права обіймати посади строком на один рік. Дослідження підтверджує формування судами балансу між каральною функцією та принципом пропорційності покарання, що відповідає логіці рішення Конституційного Суду про неприпустимість надмірної репресивності у категорії справ про декларування недостовірної інформації.

Ключові слова: покарання, декларування недостовірної інформації, судова практика, принцип пропорційності, декриміналізація, антикорупційне законодавство.

Постановка проблеми. Декриміналізація недостовірного декларування рішенням Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року та наступне відновлення кримінальної відповідальності через запровадження статті 366-2 Кримінального кодексу України (далі – КК України) створили унікальну ситуацію правового розриву, що радикально вплинула на формування судової практики призначення покарання за цю категорію кримінальних правопорушень. Конституційний Суд, застосувавши принцип пропорційності як складову верховенства права, фактично скасував попередню модель криміналізації, визнавши її надмірним втручанням держави, що не відповідає рівню суспільної безпеки діяння. Це рішення не лише створило тимчасовий «імунітет для порушень», вчинених до грудня 2020 року, але й поставило перед судовою системою завдання вибудовування нової парадигми відповідальності в умовах підвищеної суспільної чутливості до корупційних проявів у публічній службі.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю критичного осмислення того, як суди першої інстанції реагують на законодавчі зміни концептуального характеру, чи формується єдина судова політика призначення покарання за декларування недостовірної інформації, та які чинники детермінують вибір виду і розміру санкції в умовах широких дискреційних повноважень. Емпіричний аналіз судових вироків за період 2022–2025 років дозволяє виявити стійкі тенденції судової практики, оцінити ефективність нової моделі криміналізації та визначити, чи досягається баланс між каральною функцією покарання та принципом його пропорційності, що став ключовим аргументом Конституційного Суду при скасуванні попередньої редакції норми. В умовах триваючої дискусії щодо оптимальної моделі відповідальності публічних службовців за порушення антикорупційного законодавства, розуміння реальних практик призначення покарання набуває особливого значення для оцінки ефективності чинного законодавства та формування обґрунтованих пропозицій щодо його вдосконалення.

Стан дослідження. Теоретичні засади призначення кримінального покарання досліджувалися М. Мергелю, С. Недовим, Н. Габлей, Є. Письменським, О. Ющиком та іншими. Водночас спеціальні дослідження судової практики призначення пока-

¹ Робота виконана в рамках проєктів «Корупція в умовах воєнного стану та післявоєнної відбудови: оптимальна модель протидії» (номер державної реєстрації 0124U000556) та «Інституційна консолідація через правову синергію: забезпечення національної безпеки в кризових умовах» (номер державної реєстрації 0125U001542)

рнання за декларування недостовірної інформації після законодавчих змін 2020 року залишаються фрагментарними. Наукова література переважно зосереджується на теоретико-правовому аналізі рішення Конституційного Суду та його наслідків для антикорупційної політики, тоді як емпіричні студії реальних практик судів першої інстанції у застосуванні статті 366-2 КК України практично відсутні.

Метою статті є емпіричний аналіз судової практики призначення покарання за статтею 366-2 КК України в період 2022–2025 років для виявлення сталих тенденцій у виборі виду і розміру санкцій, визначення чинників, що впливають на диференціацію відповідальності, та оцінки відповідності судових рішень принципу пропорційності покарання, сформульованому Конституційним Судом України як підстава для декриміналізації недостовірного декларування у 2020 році.

Виклад основного матеріалу. Покарання як соціально-правове явище властиве будь-якому суспільству. Воно є одним із центральних та базових інститутів кримінального права та законодавства [1, с. 108]. Разом із тим Н. Габлей [2, с. 191] зауважує, що не варто переоцінювати роль застосування кримінального покарання та його вплив на рівень злочинності в державі, очікуючи від нього універсального розв'язання всіх проблем, пов'язаних із протидією злочинності (так звана «легісломанія» – віра у всемогутність законодавчого регулювання та репресивних заходів). Водночас недопустимо й применшувати значення покарання як одного з ключових інструментів впливу на злочинність.

С. Недов влучно зауважує, що саме через забезпечення справедливого, невідворотного та своєчасного застосування покарання держава здійснює стримування злочинних проявів, веде системний «наступ» на злочинність з метою її приборкання та максимально можливого обмеження. Крім того, наявність караності як обов'язкової ознаки кожного кримінального караного діяння, а також фактична реалізація покарання відіграють важливу роль у профілактиці злочинності на всіх її рівнях і в усіх формах прояву [3, с. 215].

Щодо легального визначення поняття «покарання», то порівняльний аналіз чинного КК України та проєкту нового Кримінального кодексу свідчить про суттєві концептуальні зрушення. Так, чинна стаття 50 КК України визначає покарання як захід примусу, що застосовується від імені держави за вироком суду до особи, визнаної винною у вчиненні кримінального правопорушення, і полягає в передбаченому законом обмеженні прав і свобод засудженого. Мета покарання є комплексною: воно спрямоване не лише на кару, але й на виправлення засуджених, а також на запобігання вчиненню нових кримінальних правопорушень як самими засудженими, так і іншими особами. При цьому окремо підкреслюється, що покарання не має на меті завдати фізичних страждань або принизити людську гідність [5].

Натомість у проєкті нового Кримінального кодексу (стаття 3.2.1) покарання характеризується як кримінально-правовий засіб, що застосовується до особи, визнаної вироком суду винною у вчиненні кримінального правопорушення, з тим, щоб через кару досягнути мети забезпечення людини, суспільства, держави та міжнародного правопорядку від нових кримінальних правопорушень [5].

Основна відмінність полягає у термінологічній та філософській трансформації. Так, чинний Кодекс акцентує на примусовому характері покарання з балансом між каральною, виправною та превентивною функціями за збереження гуманістичних обмежень,

тоді як проєкт переходить до превентивно-захисної моделі, де кара виступає виключно інструментом забезпечення, а виправлення за-судженого та заборона приниження гідності прямо не згадуються.

Щодо доктринальних тлумачень, то, на думку С. Недова, сутність кримінального покарання полягає в органічній взаємозв'язаності трьох ключових елементів: еволюційно сформованого в конкретному суспільстві переліку протиправних діянь, механізму притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили, а також плюралізму форм покарання, що можуть бути застосовані до правопорушника. Такий комплексний підхід дає змогу надалі розглядати зміст, форми, мету та завдання покарання як основні структурні елементи інституту кримінального покарання в системі права [6, с. 500].

Водночас Є. Письменський акцентує на важливості нерозривної класичної для вітчизняної кримінально-правової доктрини тріади: кримінальне правопорушення – кримінальна відповідальність – покарання. При цьому покарання виступає невід'ємним складником кримінальної відповідальності, являючи собою її основний правовий наслідок, що настає виключно в разі вчинення кримінального правопорушення. З огляду на це, покарання органічно та нерозривно пов'язане саме з кримінальним правопорушенням, що виключає можливість його застосування щодо діянь, які не мають ознак кримінально караного складу і належать до інших видів юридичної відповідальності [7, с. 60].

За О. Ющиком кримінальне покарання є необхідним інструментом, за допомогою якого держава забезпечує кримінально-правовий захист суспільних відносин. Автор тлумачить його як негативну санкцію, спрямовану на відновлення порушеної злочинною цілісності міжособистісних зв'язків та суспільних відносин [8, с. 425].

Критично аналізуючи чинний та пропонований легальний підхід, а також позиції вчених, на нашу думку, покарання – це державно-санкціонована правова реакція на кримінальне правопорушення, що реалізується через судово визначене обмеження прав і свобод винної особи з метою відновлення порушеного правопорядку, забезпечення суспільства від подальших посягань та створення умов для ресоціалізації правопорушника в межах, сумісних із принципом людської гідності.

Перед переходом до емпіричного аналізу судових вироків за статтею 366-2 КК України доцільно акцентувати на певних труднощах, виявлених у процесі формування емпіричної бази дослідження, пов'язаних із обмеженою кількістю відповідних судових рішень. Безперечно, основною причиною таких труднощів стало рішення Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020, яким статтю 366-1 Кримінального кодексу України визнано неконституційною. У мотивувальній частині рішення наголошується, що хоча такі правопорушення мають суспільно шкідливий характер, вони не спричиняють істотної фізичної чи матеріальної шкоди, співмірної з рівнем суспільної небезпеки, притаманним кримінальному злочину. Суд аргументував неспівмірність санкції, зокрема можливості позбавлення волі, з огляду на адміністративну за своєю суттю природу порушення, що суперечить принципам справедливості та верховенства права. Альтернативою кримінальній відповідальності, на думку Суду, мали б стати менш репресивні форми юридичної відповідальності, такі як дисциплінарна чи адміністративна [9].

Внаслідок цього рішення стаття 366-1 КК України, яка встановлювала кримінальну відповідальність за недостовірне декларування, втратила чинність. Усі відкриті на той

момент кримінальні провадження підлягали закриттю, а ухвалені вироки втратили юридичні наслідки, що призвело до повної декриміналізації відповідних діянь, вчинених до дати рішення. Відновлення кримінальної відповідальності відбулося лише з ухваленням Закону України № 1074-IX від 4 грудня 2020 року, яким КК України доповнено новою статтею 366-2 та 366-3 [10].

Водночас, відповідно до статті 58 Конституції України [11] та статті 5 КК України [4], закон, що встановлює чи посилює кримінальну відповідальність, не має зворотної дії в часі. Отже, положення ст. 366-2 КК України могли застосовуватися виключно до діянь, вчинених після набрання чинності зазначеним Законом. Масив порушень, виявлених у попередніх деклараційних кампаніях, залишився поза межами кримінального переслідування, що де-факто створило тимчасовий імунітет для суб'єктів декларування щодо діянь, учинених до грудня 2020 року.

Практичним проявом цієї ситуації стало масове закриття кримінальних проваджень, відкритих за ст. 366-1 КК України, на підставі рішення Конституційного Суду України. Наприклад, ухвалою Луцького міськрайонного суду Волинської області від 11 січня 2021 року у справі № 161/17296/20 (провадження № 1-кп/161/292/21), постановленою на підставі п. 4 ч. 1 ст. 284, ст.ст. 314–316, 369–372 Кримінального процесуального кодексу України та зазначеного рішення Конституційного Суду України, було задоволено клопотання сторони захисту та закрито кримінальне провадження щодо обвинуваченої

у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 366-1 КК України [12].

Відсутність вироків у 2021 році пояснюється процедурною специфікою розслідування цієї категорії справ. Оскільки стаття 366-2 КК України почала діяти фактично з початку 2021 року, правоохоронним органам знадобився тривалий час для проведення повних перевірок декларацій, поданих вже за новими правилами, збору доказової бази, проведення економічних експертиз та проходження стадії досудового розслідування. З урахуванням процесуальних строків, перші обвинувальні акти почали надходити до судів лише у другій половині 2021 року або на початку 2022 року. А перші судові вироки за відповідною статтею з'являються у 2022 році. Проведений аналіз вибірки судових рішень, ухвалених у період з 2022 по 2025 роки, дозволяє виявити стійкі тенденції у підходах судів до призначення покарань.

Дослідження свідчить про домінування майнових санкцій у структурі призначених покарань. У абсолютній більшості проаналізованих справ (понад 90%) суди як основне покарання обирали штраф. Випадки призначення громадських робіт є поодинокими і, як правило, зумовлені майновим станом обвинуваченого, що унеможливує сплату значної суми штрафу. При цьому, незважаючи на наявність у санкції статті такого виду покарання як обмеження волі, у досліджуваній вибірці суди утримувалися від його застосування, що вказує на загальну гуманізацію судової практики у цій категорії справ.

Таблиця 1

Огляд проаналізованих вироків за ст. 366-2 КК України (17 вироків, період: 2022–2025 рр.)

№	Рік	Номер справи	Суд	Основне покарання	Розмір основного	Додаткове покарання	Розмір додаткового
1	2022	711/3160/22	Придніпровський р/с м. Черкаси	Штраф	3000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
2	2022	935/2939/21	Коростишівський р/с (Житомирська обл.)	Громадські роботи	150 годин	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
3	2023	676/4489/22	Кам'янець-Подільський м/р с (Хмельницька обл.)	Штраф	3000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
4	2023	579/1873/23	Кролевецький р/с (Сумська обл.)	Громадські роботи	150 годин	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
5	2023	991/1126/23	ВАКС (м. Київ)	Штраф	3000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік (звільнено за давністю)
6	2023	991/185/23	ВАКС (м. Київ)	Штраф	2600 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
7	2023	991/500/23	ВАКС (м. Київ)	Штраф	2000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	2 роки
8	2024	991/503/23	ВАКС (м. Київ)	Штраф	2600 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік (звільнено за давністю)
9	2024	399/368/24	Онуфріївський р/с (Кіровоградська обл.)	Штраф	3000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
10	2024	695/3712/24	Золотоніський м/р с (Черкаська обл.)	Штраф	3000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посаду	1 рік
11	2024	686/29244/24	Хмельницький м/р с (Хмельницька обл.)	Штраф	4000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
12	2024	566/1270/24	Млинівський р/с (Рівненська обл.)	Штраф	4120 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік 6 місяців
13	2025	552/1595/25	Київський р/с м. Полтави (Полтавська обл.)	Штраф	5000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	3 роки
14	2025	676/6916/25	Кам'янець-Подільський м/р с (Хмельницька обл.)	Штраф	3000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
15	2025	569/5745/25	Рівненський м/с (Рівненська обл.)	Штраф	4100 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
16	2025	577/3159/25	Конотопський м/р с (Сумська обл.)	Штраф	4000 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік
17	2025	521/7238/25	Хаджибейський р/с м. Одеси (Одеська обл.)	Штраф	3500 НМДГ	Позбавлення права обіймати посади	1 рік

Джерело: розроблено автором.

Ключовим фактором, що впливає на розмір призначеного покарання, є врахування пом'якшуючих обставин. Варто зазначити, що врахування обтяжуючих обставин за всю вибірку вироків було лише 1 раз. На нашу думку, це обумовлено специфікою суб'єкта даного кримінального правопорушення та індивідуальним характером обов'язку декларування, що робить нехарактерним вчинення таких правопорушень у складі групи осіб чи за попередньою змовою. Натомість практика призначення додаткових покарань є уніфікованою: у всіх проаналізованих випадках суди застосовували позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

У більшості випадків суди проявляли гуманність та враховували пом'якшуючі обставини, приймаючи відповідні рішення. Звернемо увагу на наявність чіткої тенденції до поступової гуманізації судових рішень, що проявилось у поступовому зростанні врахування пом'якшуючих обставин до такого рівня, що в 2025 році 100% судових вироків враховували пом'якшувальні обставини, хоча в 2023 році цей показник був на рівні 20%.

Аналіз текстів вироків демонструє пряму кореляцію між щирим каяттям обвинуваченого, його активним сприянням розкриттю кримінального правопорушення та призначенням покарання, наближеного до мінімальної межі санкції статті.

У справах, де фігурують зазначені обставини, розмір штрафу за звичай варіюється в межах від 3000 до 3400 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (далі – нмдг). Важливу роль у цьому процесі відіграє інститут угод про визнання винуватості [13] затверджуючи такі угоди, суди фактично фіксують узгоджене сторонами покарання на найнижчому допустимому рівні.

Водночас, розмір недостовірних відомостей залишається важливим критерієм диференціації відповідальності. Хоча загальна тенденція до застосування штрафів зберігається і для правопорушень із більшими сумами збитків, кваліфікованих за ч. 2 ст. 366-2 КК України, розмір санкції у таких випадках зростає. Зокрема, у справах, де сума незадекларованих активів сягала 7–8 мільйонів гривень, суди призначали штрафи у розмірі понад 4000 нмдг, навіть за наявності пом'якшуючих обставин. Це свідчить про те, що ступінь суспільної небезпеки діяння, виражений у грошовому еквіваленті, коригує, але не змінює кардинально вид покарання. Крім того, варто зазначити наявність кореляції між обсягом недостовірних відомостей у деклараціях та розміром призначеного штрафу. Незважаючи на одноразове відхилення від загальної тенденції у 2023 році, протягом аналізованого періоду спостерігалось стале зростання обох показників, що свідчить про пропорційність застосованого покарання до розміру недостовірно задекларованих активів.

Рис. 1. Види покарань за ст. 366-2 КК України

Джерело: розроблено автором.

Рис. 2. Врахування пом'якшувальних та обтяжуючих обставин у судових вироків за ст. 366-2 ККУ

Джерело: розроблено автором.

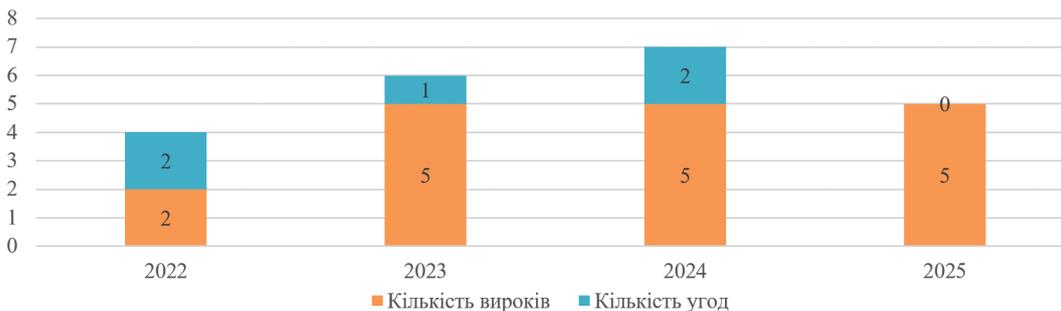

Рис. 3. Укладання угоди про визнання винуватості

Джерело: розроблено автором.

Висновки. Таким чином, емпіричний аналіз судової практики призначення покарання за ст. 366-2 КК України засвідчує формування стійкої тенденції до гуманізації відповідальності через домінування майнових санкцій (понад 90% вироків) та уникнення застосування обмеження волі, незважаючи на його наявність у санкції статті. Критичним чинником диференціації відповідальності виступає врахування пом'якшуючих обставин, частка яких зросла з 20% у 2023 році до 100% у 2025 році, що корелює з активним використанням інституту угод про визнання винуватості та визнанням судами щирою каяття і активного сприяння розслідуванню як підстав для призначення покарання, наближеного до мінімальної межі санкції. Розмір недостовірно задекларованих активів зберігає роль критерію пропорційності покарання, проте не змінює кардинально його вид, а лише коригує розмір штрафу в межах від 2000 до 5000 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян. Уніфікованість практики призначення додаткового покарання у вигляді позбавлення права обіймати посади строком на один рік та відсутність випадків застосування обтяжуючих обставин (крім одного випадку за всю вибірку) свідчать про формування судами балансу між каральною функцією та принципом пропорційності, що відповідає логіці рішення Конституційного Суду 2020 року про неприпустимість надмірної репресивності у цій категорії справ.

Література:

1. Мергель М. Р. Покарання: поняття та міжгалузевий характер. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2021. С. 107–112. № 6. С. DOI: <https://doi.org/10.32782/392228>
2. Габлей Н. Г. Поняття та мета покарання. Прикарпатський юридичний вісник. 2012. Випуск 2. С. 190–197.
3. Недов С. Л. Мета покарання в системі кримінального права України. *Право і суспільство*. 2022. № 3. С. 214–218. DOI: <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2022.3.33>
4. Кримінальний кодекс України : Закон України № 2341-III від 05 квіт. 2001 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 06.01.2026).
5. Контрольний текст проєкту Кримінального кодексу України (станом на 15 жовтн. 2025 р.) URL: <https://newcriminalcode.org.ua/upload/media/2025/11/12/00-kontrolnyj-proyekt-kk-15-10-2025-eksperty-fn.pdf> (дата звернення: 06.01.2026).
6. Недов С. М. Поняття, сутність та зміст покарання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 5. С. 499–501. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-5/119>
7. Письменський Є. О. Яким є правовий зміст поняття покарання за кримінальним законодавством України? *Національна безпека : право та економіка*. 2025. № 2. С. 55–63. DOI: <http://doi.org/10.51369/3083-5917-2025-2> (дата звернення: 06.01.2026).
8. Ющик О. І. Виправлення засудженого. Антропосоціокультурна природа права: матеріали наукової конференції (Чернівці, 25–27 травня 2016 р.). Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016. С. 425–428.
9. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про запобігання корупції», Кримінального кодексу України від 27 жовтня 2020 року № 13-р/2020. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v013p710-20#Text> (дата звернення: 06.01.2026).
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення відповідальності за декларування недостовірної інформації та неподання суб'єктом декларування декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування : Закон України. № 1074-IX від 4 груд. 2020 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 15.

Maletova O. Trends in Judicial Practice in Sentencing under Article 366-2 of the Criminal Code of Ukraine

Summary. This article is devoted to an empirical analysis of judicial practice in sentencing for the declaration of false information in the context of legislative transformation following the decision of the Constitutional Court of Ukraine of 27 October 2020. By this decision, Article 366-1 of the Criminal Code of Ukraine was declared unconstitutional due to a violation of the principle of proportionality of punishment as an element of the rule of law, which created a unique legal gap and led to the temporary decriminalisation of the relevant conduct. The restoration of criminal liability through the introduction of Article 366-2 of the Criminal Code of Ukraine in December 2020 posed a challenge for the judiciary to develop a new paradigm of liability for violations of anti-corruption legislation in conditions of heightened public sensitivity to corruption in public service.

The study is based on the analysis of 17 judgments delivered by courts of first instance between 2022 and 2025, which made it possible to identify stable trends in the choice of the type and severity of sanctions and to assess the effectiveness of the new model of criminalisation. The empirical data demonstrate the predominance of financial sanctions in the structure of imposed penalties: in more than 90% of cases, a fine was imposed as the principal punishment, while restriction of liberty, despite being provided in the statutory sanction, was not applied in any case. This indicates a general tendency towards the humanisation of judicial practice in this category of cases. A clear trend towards progressive leniency has been identified, reflected in the increasing consideration of mitigating circumstances – from 20% of cases in 2023 to 100% in 2025 – indicating the formation of a consistent judicial approach to the individualisation of punishment.

Critical factors in the differentiation of liability include the defendant's sincere repentance, active cooperation with the investigation, and the conclusion of plea agreements, which ensure the imposition of penalties at the minimum threshold of the statutory sanction. The amount of falsely declared assets continues to function as a criterion of proportionality, influencing the size of the fine within the range of 2,000 to 5,000 non-taxable minimum incomes of citizens, but does not fundamentally affect the type of punishment imposed. The practice of imposing additional punishment is uniform: in all cases, deprivation of the right to hold certain positions for a period of one year was applied. The study confirms that courts are establishing a balance between the punitive function of criminal law and the principle of proportionality of punishment, in line with the reasoning of the Constitutional Court's decision rejecting excessive repressiveness in cases concerning the declaration of false information.

Key words: punishment, declaration of false information, judicial practice, principle of proportionality, decriminalisation, anti-corruption legislation.

Дата першого надходження статті до видання: 24.12.2025
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.01.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 23.03.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)